

Een ritueel voor geborgenheid

Handoplegging onder gebed om heelmaking, het is een hele mond vol, maar predikant Jetty Scheurwater, die het zelf heeft ervaren én haar studieverlof besteedde aan de bestudering ervan, wil er geen woord van schrappen. 'Ik denk dat mensen meer gebrokenheid zouden aankunnen als ze die ritueel bij God kunnen neerleggen.'

Het is een bijzonder jaar voor Jetty Scheurwater, predikant in Hilversum. In april vierde zij haar vijftienvigjarig ambtsjubileum en in oktober ontving ze het getuigschrift voor de master Interreligieuze Spiritualiteitsstudies van de Radboud Universiteit. Voor haar scriptie onderzocht ze de betekenissen die mensen ontdekken in de rituele praktijk van de handoplegging onder gebed om heelmaking zoals die wordt aangeboden door de oecumenische Iona Community in Schotland. 'Ik kwam in contact met de spiritualiteit van Iona op een moment dat het in mijn eigen leven... nogal diep ging. Ik ben toen een week te gast geweest bij de Iona Community en heb op het eiland een dienst met handoplegging onder gebed om heelmaking meegevierd. Dat was zó een indrukwekkende spirituele ervaring dat ik er twee jaar op heb kunnen teren. Op een gegeven moment zwakte de werking natuurlijk toch wel wat af. Dat gaf ruimte om de vraag te stellen of anderen het ritueel ook als zo betekenisvol ervaren.' Ze gebruikte de laatste mogelijkheid om het studieverlof op de oude manier op te nemen door zes weken vrijwilligerswerk te gaan doen op Iona en er deelnemers voor haar onderzoek te werven.

Ritueel

Ze vertelt hoe op Iona eenmaal per week de *service of prayer for healing and laying on of hands* gevierd wordt: 'Een lid van de gemeente legt alle aanwezigen uit wat er te gebeuren staat en hoe ze aan de viering kunnen deelnemen, en dat iedereen daarin vrij is. In de week voorafgaand aan de viering hebben mensen die Iona voor een dag bezoeken, de gasten die er een week

Ds. Jetty Scheurwater. Foto: Cees Wouda

Jetty Scheurwater

Ds. Jetty Scheurwater is predikant (50%) van de wijkgemeente Bethlehemkerk van de Protestantse Gemeente Hilversum. Zij studeerde theologie in Utrecht en was eerder predikant in Wilp, Holten, Barneveld en Driebergen-Rijsenburg (interim). Ds. Scheurwater is 53 jaar en alleengaand moeder van drie volwassen zonen. Haar masterscriptie *Transformatie in termen van communitas* is als pdf op te vragen via jwscheurwater@telfort.nl.

zijn en anderen per mail of telefonisch, verzoeken om voorbeden gedaan. Er wordt gebeden voor zo'n zeven categorieën van gebrokenheid, bijvoorbeeld: 'We bidden voor wie vechten tegen verslaving, en voor de kring van mensen om hen heen.' 'We bidden voor wie ziek zijn, en voor de kring van mensen om hen heen.' 'We bidden voor wie het economisch moeilijk hebben.' Na elke voorbede worden namen genoemd, enkel voornamen. Dan mag wie wil

naar voren komen. Er liggen meerdere knielkussentjes in een cirkel, sommige mensen knielen, andere blijven achter een kussentje staan. De anderen blijven in een kring om hen heen staan. Wie de handen oplegt, spreekt daarbij dit gebed uit:

Spirit of the living God, present with us now, enter you, body, mind and spirit, and heal you of all that harms you in Jesus' name, amen.

Als de mensen in de binnenste kring de handoplegging hebben ontvangen komen ook degenen in de kring eromheen aan de beurt. Daarna gaan de deelnemers terug naar hun plaats en kan er eventueel een nieuwe groep naar voren komen.'

Gebrokenheid

Ze benadrukt dat de viering en de handoplegging daarbinnen meer omvatten dan wat doorgaans gebedsgenezing genoemd wordt. 'Er is veel meer gebrokenheid dan ziekte of dood. Gebrokenheid ziet er bovendien voor iedereen anders uit en is vaak complex. Het zijn domino-steentjes: je raakt je baan kwijt, daardoor moet je verhuizen, er ontstaan spanningen thuis en dat tikt een volgend steentje om en nog een en nog een. Mensen ontdekken dat ze de structuur waarin ze leefden kwijt zijn. Dan kan een besef van scheiding hen overspoelen. Een ander voorbeeld is het gevoel sociaal uitgesloten te zijn, als je door ziekte niet meer onder de mensen komt. Of als je je schaamt voor wat jouw gebrokenheid veroorzaakt, of de wereld er geen boodschap aan heeft. *All that harms you*, dat zijn alle mogelijke vormen van tekort. Dat getuigt van zo'n wijsheid! Daarom heet het ritueel ook handoplegging onder gebed om *heelmaking* – en daarnaast moet je gewoon naar een dokter, een psycholoog of een dominee.' Ze schiet in de lach, om meteen weer serieus te vervolgen: 'Ik denk dat mensen meer gebrokenheid zouden aankunnen als ze die ritueel bij God kunnen neerleggen.' Scheurwater wijst erop dat de viering rond heelmaking is ingebed in de inzet van de Iona-beweging voor heelmaking van de schepping in de wereld, in hun inzet voor *social justice and peace*.

Anoniem

'Wat ik mooi vind aan het ritueel is ook de volkomen anonimiteit. Niemand vraagt in de kring wie je bent en waarom je komt. Je mag naar voren komen met je geheime last. Je krijgt handen opgelegd en ineens is jouw gebrokenheid in beeld. Bij "reguliere" gebedsgenezing moeten mensen hun naam zeggen en hun klacht benoemen. Bovendien is de "werking" sterk verbonden met het charisma van de "genezer". Op Iona is ook dat anders: de zeggingskracht van het ritueel is niet aan het charisma van personen opgehangen, dat voelt voor mij als protestant goed.'

Communitas

In haar scriptie analyseerde Scheurwater de ervaringen van ruim dertig deelnemers aan het ritueel van de handoplegging met behulp van de theorie van de antropoloog Victor Turner (1920-1983), deskundige op het gebied van symbolen, rituelen en overgangsriten.

Wanneer structuren zijn weggevallen en mensen zich in een soort niemandsland bevinden, kunnen rituelen hen helpen een nieuwe orde, een nieuwe samenhang te vinden. In het ritueel kunnen deelnemers existentiële verbondenheid ervaren, Turner noemt dat *communitas*. Scheurwater: 'Weg uit hun leefomgeving en hun dagelijks ritme, tijdelijk of voorgoed, hebben sommige mensen tijdens hun verblijf bij de *Community* een spontane, existentiële gemeenschapservaring. In het ritueel van de handoplegging onder gebed om heelmaking komt dat alles samen. Je ervaart: Ik ben niet alleen. Iemand raakt je even aan. In de buitenste kring staan mensen hand in hand. Uit wat mensen

mij vertelden komen twee kernbegrippen naar voren: In het ritueel ervaren ze geborgenheid bij God en verbondenheid met mensen. Dat kun je hoogkerkelijk labelen als "genade" en "naastenliefde", maar de "laagdrempelige" begrippen zeggen zoveel meer.'

Gemis

Scheurwater zou heel graag zien dat er in de kerk die haar dierbaar is, de Protestantse Kerk, een rituele praktijk zou komen waarbinnen mensen in de kring van de gemeenschap al die dingen kunnen inbrengen die hun leven belasten. 'Een ritueel aanbod, zoals de *Iona Community* zou zeggen: "to find new ways to touch the hearts of all". Het moet duidelijk zijn dat iedereen welkom is, los van de vraag hoe "stevig" hun geloof is. Of je bij een kerk hoort of niet, gelooft of niet, geen mens ontkomt immers aan ervaringen van gebrokenheid. Het moet niet zo zijn dat mensen niet of niet meer naar de kerk komen, omdat ze denken dat ze door hun gebrokenheid, hun imperfectie daar niet passen.'

Nelleke de Jong

freelance tekstschrijver,
www.bergindepolder.nl

'Er is veel meer gebrokenheid dan ziekte of dood'

De Iona community

Voor de Schotse noordwestkust ligt het eiland Iona, waar de *Iona Community* gasten ontvangt. De oecumenische beweging, opgericht aan het eind van de jaren dertig van de vorige eeuw door de Schotse predikant George MacLeod, zet zich vanuit haar basis in Glasgow wereldwijd in voor vrede, sociale gerechtigheid en de heelmaking van de schepping. Zie <http://iona.org.uk> en www.ionagroep.nl.

Iona abbey, Schotland.